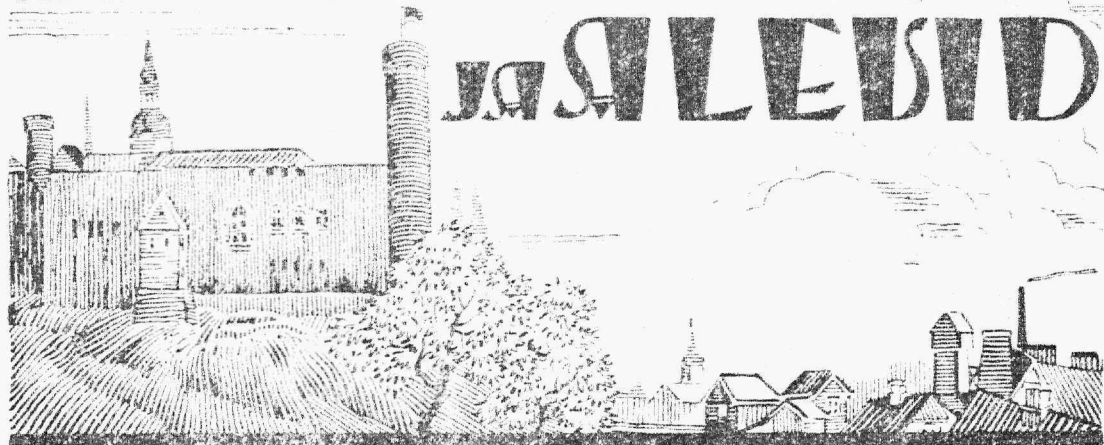

LINNAD

JA ALEVID

»EESTI LINNADE LIIDU HAALEKANDJAK«

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas. Vastutav toimetaja: V. Smetanin.
Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn, Pikk 6.

Ilmub 10 korda aastas.

VI aastakäik.

Numbri hind 25 senti.

Nr. 8

Jaauar

1934

SISU.

Alevite uus arvepidamiskord ja selle puudusi — *J. Jaaska.*

Nimeõigusest — *E. Rosenstrauch.*

Perekonnaseisuameetnik meil ja mujal —
R. Vutter.

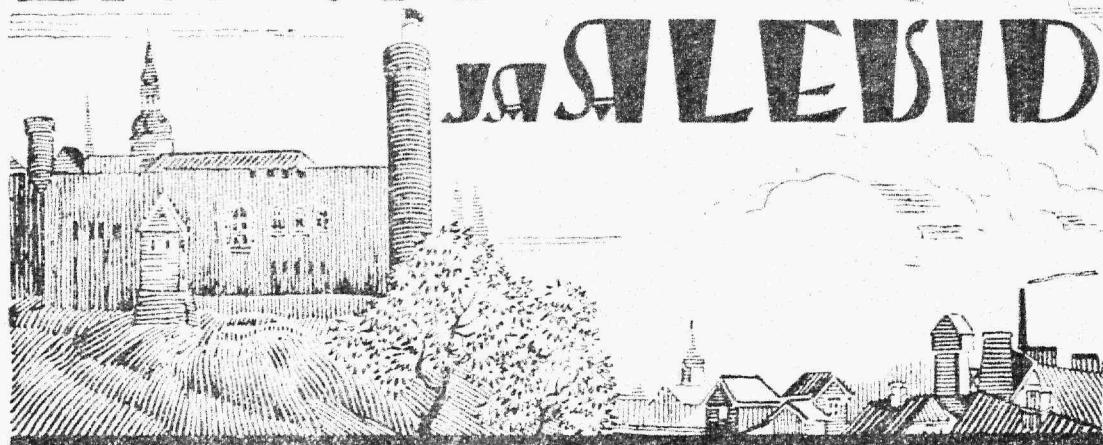
Linnade ja alevite ülesandeid tuleviku
aero-keemilis-bakterioloogilises sõjas—
A. Kümme.

Korteriolud Tallinnas ja välismaa linnades — *A. Gustavson.*

ELL tegevusest.

Kroonika.

LINNAD JA ALEVID

«EESTI LINNADE LIIDU HA'ALEKANDJAK»

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas. Vastutav toimetaja: V. Smetanin.
Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn, Pikk 6.

Ilmub 10 korda aastas.

VI aastakäik.

Numbri hind 25 senti.

Nr. 8

Jaauar

1934

SISU.

Alevite uus arvepidamiskord ja selle puudusi — *J. Jaaska.*

Nimeõigusest — *E. Rosenstrauch.*

Perekonnaseisuametnik meil ja mujal —
R. Valter.

Linnade ja alevite ülesandeid tuleviku
aero-keemilis-bakterioloogilises sõjas—
A. Kümmel.

Korteriolud Tallinnas ja välismaa linnades —
A. Gustavson.

ELL tegevusest.

• Kroonika.

LINNAD JA ALEVID

EESTI LINNADELIIDU HÄÄLEKANDJA

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas --- Vastutav toimetaja: V. Smetanin

№ 8	Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn, Pikk 6, telefon 431-58.	1934
VI AASTAKÄIK	Ilmub 10 korda aastas.	Jaanuar

Alevite uus arvepidamiskord ja selle puudusi.*)

J. Jaaska.

Suure-Jaani alevi sekretär.

(Järg.)

Pole ka tarvis paigutada eelarvesse selgitavaid andmeid ja arvutlusi ja aluseks olevate seaduste loendamist. Viimast võiks paigutada eelarvesse märkuste-lahtrisse ainult niipalju, kuipalju valitsus seda peab vajalikuks, sest temal on tarvis neid kõige rohkem. Kuidas ta nende kättesaamist vajalikul korral hõlbustab, kas loendades neid eelarve märkuste-lahtris või pidades mõnda erinimestikku, see on ta oma asi. Volikogu liikmed seadusis sorima ei hakka. Kui aga üksikuil juhtumeil nad neid vajavad, siis antakse neile volikogu koosolekul alati vastavad õiendused. Seaduste loendamist eelarve vastavate punktide juurde pole ammugi tarvis järelevalvele, sest viimasele on need endast teada ja tal jääb ainult üle võrrelda vastuvõetud eelarvet seadustega. Sama tuleb tähendada ka volikogu oma otsuste märkimise kohta.

Sama liigne on ka kalkulatsioonide paigutamine eelarvesse. Eelarve koostaja (alevivalitsus) koostab eelarve niikuinii tõeliste kalkulatsioonide ja eelmiste aastate teadumuste põhjal. Ei taha ta neid arvestada, siis on tal igal ajal võimalus paigutada ka eelarvesse valeandmeid ja -arvutlusi. Kuid tuleb arvata, et meie omavalitsustegelased suures enamuses pole mitte kelmid ja üksikuid ei taltsuta liigne paberlikkus. Kui näiteks kinnisvaramaksu kohta on võimalik veel saada enam-vähem ligilähedaid kalkulatsioonide eelarve koostamise ajal, siis mõne teise maksu (koera-, jalgratta-, lõbustusmaks, maks suvitajailt, isikutunnistisilt, perekonnaseisudokumentidelt jne.) suhtes tuleks neid kirjutada lihtsalt laest. Kõigil neil kalkulatsioonidel on statistiline tähtsus

ja seks otstarbeks on neid alati võimalik saada vastavaist maksuraamatuist.

Edasi on eelarve liiga detailitud. Pole tarvis võtta eelarvesse palju saadakse kinnisvaramaksu mailt, hooneilt ja vabrikuilt eraldi. Eelarves on tähtsus kinnisvaramaksu üldsummal. Iga liigi erisumma on tarvilik üksikuil erijuhtumeil ja seks saab jällegi andmeid maksuraamatuist ja hindamislehilt. Liigne detailimine esineb ka väga tihti eelarve kulude osas. Palgasummad paigutatakse eelarvesse tihti üksikute isikute kaupa, millel pole vähematki mõtet ja mille järgi pole ka tarvidust. Riigi ja linnade eelarves pole peetud seda tarvilikuks. Oleks küllalt kui palgad oleks jaotatud kahte punkti — valitute isikute ja määratavate isikute — ja selle järgi paigutatud vastava peatüki alla.

Üksikud punktid eelarves on liigsed ja mõned isegi vastolus seaduste ja sama arvepidamiskorraga. Nii näiteks on peatükk VIII alla tuluks võetud eelarve jäägid eelmiste aastate eest. Aleviseaduse ja ka arvepidamiskorra (Alevivalitsuste arvepidamise korra § 64) järgi läheb eelarve jääk tagavararakapitali.

Eelarve jaotamisel peatükesse ei paista olevat olnud mingit põhimõtet. Liigne tundub olevat ka litrite tarvitamine (kas ainult seepärast, et riigi eelarves on nii?). Väikeste omavalitsuste eelarveis ei tundu tarvidust litrijaotuse järgi. Kui peatükkidega lahutada eelarves üksikud alad kuuluvuse (sisu) järgi, paragrahvidega selle kuuluvuse piires üksikud ettevõtted või tulude-kulude liigid ja viimaste piires üksikud kulud punktide järgi, siis ei jää litrite enam ülesannet.

*) Vt. „Linnad ja Alevid“ nr. 7 — 1933.

Kõigi nende liialduste tõttu on eelarve paisunud laiaks, veninud pikaks, tema ümberkirjutamine ja paljundamine tekitab väikesile omavalitsusile tõsist muret. Et volikogude liikmed saaksid eelarve vastuvõtmisel otsustada teadlikult, peab eelarve kava neile antama kätte aegsasti. Alevi eelarve on praegu kaustalt nii suur, et harilikkude kantseleiliste abinõudega tema paljundamine on otse võimatu. Selle trükkimine käib väikesil omavalitsusil üle jõu. Kui alevid varem varustasid volinike eelarve kavaga, siis praegu nad seda teha ei suuda ja ses mõttes oleme läinud sammu tagasi.

Rääkides eelarve vormist üldse, peab kahetsema, et kõikjal nähtavasti ei tunta veel sellise eelarvevormi paremusi, nagu see on tarvilusel linnades ja varem oli ka mõnes alevis. See on eelarve, kus tulud ja kulud on paigutatud vastamisi lehekülile (paralleelne). Viimase vormi järgi koostatud eelarve on väga ülevaatlik ja võrratu kerge üldpildi saamiseks üksikute alade järgi. Kui asutakse uue eelarvevormi väljatöötamisele (seda peaks tegema kiiresti, et pääseda asjatust tööst ja kulust), siis tuleb paralleelse vormi tarvituselevõtmise küsimus võtta aleviis päevakorda. Peaks see vorm leidma üksikute isikute poolt vastuseismist, siis on võimalik lahendada küsimust nii, et tuludele ja kuludele määratakse ühesugused peatükid ja antakse võimalus neid paigutada kas paralleelselt või järjestikku. Pole kahtlust, et mõne aja pärast kõik läheks üle paralleelse eelarve peale.

Eelarvete deebitorid ja kreditorid. On harilikuks nähteks, et kunagi ei saa omavalitsuse eelarvet täita tegevuse aasta jooksul täies ulatuses; osa tulusid jääb saamata ja ka kulusid tegemata. Kui need tulud just pole päris lootusetud (ja seda on nad sageli) ja kui aasta lõpuks kõiki tegemata kulusid kustutada ei saa, siis tuleb kuidagi lahendada nende korraldamise küsimus. Linnakulude eelarvete ja aruannete seaduse järgi kantakse sellised kulutamata summad kreditoride arvele ja sealt võib selliseid kulusid tasuda kahe kuu jooksul peale eelarveaasta lõppu. Peale seda tähtaega kantakse selle arve jääk tagavarakapitali (Linna kulude, eelarvete ja aruannete seaduse § 146 jt.).

Alevivalitsuste arvepidamise korra järgi kantakse eelarveaasta lõpul saadajäänud maksud, mille tasumise tähtaeg on

pikendatud, ja muud sellised saadajäänud tulud, mille saamine on kindel, eelarvete deebitoride arvele. Kreditoride arvele kantakse poolelijäänud ehituste krediitid ja muud kulud, mis eelarve aasta lõpuks tehtud, kuid jäänud tasumata.

Eelmiste aastate kulusid tasutakse sel määral, kui jäi ja laekub eelmiste aastate eelarvete tulusid (Alevivalitsuste arvepidamise korra §§ 58—61). Kui aga järgmise aasta lõpuks deebitoride arvel olevad summad ei laeku, siis kustutatakse need ja kui neist laekub mõni summa pärast seda, arvestatakse see saamise aasta eelarve tuluks. Samaks ajaks kustutatakse ka väljaandmata summad kreditoride arvelt (ehituskrediitid kahe aasta möödumisel). Kui neid tuleb pärast tasuda, võetakse vastav summa järgmise aasta eelarvesse.

Eelarvete deebitoride ja kreditoride küsimuse lahendamise viis, milline on toodud siin, on raskepärane. Eelarvete deebitoritele ja kreditoritele tuleb pidada samuti raamatuid ja arveid, kui täitaolevale eelarvele. Sellega on täitmisel õieti kaks eelarvet. Et seetõttu alevisekretäride töö märksa suureneb, ega sellest tarvitse kellelgi hoolida. Teine raskus on siin ses, et sageli juhtub, et deebitoride arvel olevad summad ei laeku mitte samal määral ja tempos kui tarvis on teha kulusid. Tihti on ka deebitoride arvel olev summa üldse väiksem. Mida teha sellisel juhtumel, selleks arvepidamiskord juhatus ei anna. Vallavalitsused võivad veel reservida aasta jäägist summasisid, alevid ei või teha sedagi. Ei jää siin üle muud kui talitada nii, kuidas deebitoride ja kreditoride puhul üldse talitama peaks: iga mitte õigel ajal laekunud maks lugeda lootusetuks, kuid maksuraamatust mitte kustutada ja selle laekumise puhul see kanda laekumise aasta eelarve tuluks, kreditoride arvele aga kanda aasta lõpul vastavad summad eelarve jäägist. Pole jääki, võetagu kulu järgmise aasta eelarvesse.

Et arvepidamise korra järgi eelarve deebitoride ja kreditoride arvel olevad summad kantakse eelarve puudujääkide ja jääkide arvele ja sealt tagavarakapitali, siis tagavarakapital muutub mittereaalseks, fiktiivseks. Selline olukord, kus tagavarakapital pole reaalne, kus tagavarakapitali summa taga pole reaalseid väärtusi (raha, väärtvabereid), teeb bilansi üldse kahtlaseks, mitteusutavaks. Ja mil-

line mõte oleks sellisel tagavarakapitalil, mida igal tarvilikul ajal ei saa realiseerida, mis osalt on maksuvõlgnikkude käes ja ei laeku täiel määral üldse. Nii on teada omavalitsusi, kus tagavarakapital on numbriliselt suur, kuid kui sealt taheti võtta summasid eelarvesse, selgus, et seda teha ei saa — tagavarakapital pole reaalne ja koostub eelarvete deebitoride arvel olevaist summadest.

See asjaolu on hakanud omavalitsusile tekitama peavalu ja maavalitsused on esinenud ministeeriumele korduvate küsimustega. Need küsimused ja vastused on iseloomulikud ja seepärast toome nad allpool, olgugi et vastused ei selgita küsimusi täielikult. Kuna valla- ja alevivalitsuste arvepidamise kord on ühesugune, peale väikeste erandite, siis on need vastused kohaldatavad ka alevitele.

Kohtu- ja Siseministeeriumi Administratiivosakond ringkirjaga 21. märtsist 1933 nr. 2157 kirjutab:

„Üks maavalitsus küsis nõusolekut selleks, et eelmisel aastail saamatajäänud makse, mis vallavalitsused arvestanud eelarvete tuludeks ja eelarvete jääkidenä kandnud tagavarakapitali ja muude erikapitalide arvele, kuid mille saamine muutunud lootusetuks või kahtlaseks, lubatakse kustutada eelarvete deebitoride arvelt tagavarakapitali kaudu selle vastavalt vähendamisega, ilma neid kustutusi arvestamata eelarve puudujääkideks ja katmata eelarve korras, mis majandusliku kitsikuse tõttu osutuvat raskeks.

Seepeale Kohtu- ja Siseministeeriumi Administratiivosakond tuletab meelde ja kinnitab oma varemalt mitmel korral väljendatud seisukohta, et Baltimaa vallakoguk. valits. sead. (VSK II k., Üldise kubermanguseaduse § 18, märk. 1912. a.) § 39-ga on keelatud erikapitalide kulutamine jooksvaiks kuludeks (peale protsentide) ja selline kulutamine pole kuidagi otstarbekohane. Kui eelmiste volikogude poolt kogutud kapitele kulutavad järgnevad volikogud, siis omavalitsusil ei kogune üldse midagi. Eriti tähtis ja tarvilik on korralikuks eelarveliseks majapidamiseks tagavarakapital just majanduslikkude raskuste ajal kitkikusest ülesaamiseks kui maksude laekumine viibib.

Seepärast kogutagu tagavarakapitali senikaua, kui ta kasvab 25% suu-

ruseks aastaeelarve korraliste kulude kogusummast, nii nagu nõutakse Vallavalitsuste arvepidamise korra (RT 23 — 1932, art. 180) § 69-ga. Lootusetuks või kahtlaseks muutunud maksud arvestatagu eelarvete puudujäägiks ja kaetagu eelarve korras, nii nagu määratud ja juhutatud sama arvepidamiskorra § 63-ga. Kui puudujäägi katmine osutub raskeks ühel eelarveaastal, siis seda võib jaotada mitme aasta peale.“

Kirjaga nr. 365 — 8. juunist 1933 sama osakond kirjutab:

„Üks maavalitsus küsis:

1. Kas erikapitalide vabad summad peavad olema kantud erikapitalide hoiumummade ja väärtpaberite arvele või võivad nad seista ka kassa ja üldisel hoiumummade arvel?

2. Kas tagavarakapital võib koostuda eelarvete deebitorist, ilma et ta oleks reaalkaartuses?

Arvepidamise uuele korrale ülemine misel selgunud erikapitalide eraldamisel varandustekapitali arvelt, et paljudes valdades koostub erikapitalide arvel olev summa kas ainult deebitoride summadest või deebitoride ja kassa olemite summadest.“

Kas ei tuleks sellised fiktiivkapitalid üldse likvideerida?

Seepeale teatab Kohtu- ja Siseministeeriumi Administratiivosakond:

1. Kassa olemisse — kassa ja üldisele hoiumummade arvele — kogunenud erikapitalide vabad osad tulevad paigutada intresside kandmiseks vallavolikogu juhtnööride järgi hoiule pankka või väärtpabereisse, nii nagu nõutakse ja juhatakse Ajutise seadusega valla- ja maakonnaomavalitsuste sisetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete kohta (RT 18/19 — 1920) § 37-ga.

2. Nii tagavarakapital kui muud erikapitalid peab kogutama viisil ja tarvitama otstarbeiks, mis määratud nende asutamise aktidega, eriseadustega ja seaduslike korraldustega, nii nagu nõutakse ja juhatakse Baltimaa vallakoguk. valits. sead. (VSK II k., Üldise kubermanguseaduse § 18, märk. lisa 1912. a. § 39-ga) ja Vallavalitsuste arvepidamise korra §§ 35, 41, 48, 56, 69, 84).

Erikapitalide kogumine eelarvega ja kogutud summade erikapitalide arvele

kandmist peab teostatama samuti, kui eelarve muude kulude tegemine selle järgi ja sel määral kuidas tulud laekuvad, nii nagu nõutakse ja juhataakse Vallavalitsuste arvepidamise korra §§ 61 ja 65 viimaste lõikudega ja §§ 35, 36, 41 ja 69.

Fiktiivseid kapitale ega fiktiivseid arveid omavalitsusis ei tohi olla. Ebaõigeid ja ekslikke arvestusi ja nendega loodud fiktiivseid kapitale oleks pidanud selgitatama, arveid õiendatama ja parandatama, bilansi puhastatama ja koostatama Vallavalitsuste arvepidamise korra nõuete järgi kohe üleminekul selle teostamisele. Kui see jäi omalajal tegemata, siis tuleb seda teha nüüd tagantjärele viibimata, kusjuures ebaõigete või ekslikkude arvestustega loodud fiktiivsete kapitalide kustutamine peab toimuma vallavolikogu otsusel ja maavalitsuse loal, nagu kord juba seletatud ja nõutud ringkirjaga 27. septembrist 1932 nr. 984.“

On selge, et ülaltsiteeritud seletustega

pole küsimus lahendatud. Otstarbekohaselt võib aga eelarvete deebitoride küsimust lahendada nii, et eelarve tuludeks arvestatakse ainult tegelikult laekunud summad, kuna eelarveaasta lõpul võlgujäänud summad kantakse laekumise puhul selle aasta tuluks, mil nad laekuvad tegelikult. Eelarve kreditoride arvele kantakse vajalised summad eelarve jäägist. Pole jääki, siis tuleb kulu võtta järgmise aasta eelarvesse. Maksuraamatusse kantakse maksuvõlad järgmise aasta peale üle tasumiseni või volikogu poolt kustutamiseni. Kui aga tahetakse ka eelarve deebitor võtta bilanssi, mille vastu raamatupidamise seisukohalt ei saa vaielda, et volikogul oleks ülevaade maksuvõlgade suuruse üle, siis tuleks seks avada pearaamatus vastav arve ja memoriaali kaudu maksuraamatute järgi kanda sinna võlasummad. Aasta lõpul tulevad muidugi laekunud deebitorid kustutada. Vastasel korral, nagu ka nägime ülaltsiteeritud küsimusist ja vastuseist, tekib arvepidamises segadus.

(Järgneb.)

Nimeõigusest.*)

E. Rosenstrauch.

Tallinna linna perekonnaseisuametnik.

(Järg.)

Alul märkisime, et nimeõiguse kohaselt iga isik evib õiguse nimele ja Perekonnanimede võtmise seaduse alusel on nime omistamine otse kohustav igale kodanikule, siis nimeõiguse vastavad normistikud määravad lähemalt millisele nimele pretendeerib just see õigus. Siit järgneb, et igal isikul on õigus vaid kord seaduslikul teel omistatud nimele. Kord omistatud nimi pole põhimõttelikult vahetatav ega muudetav, olgu vast siis kui seda õigustavad eriti mõjuvad põhjused, näiteks nime halb ehk moraalivastane tähendus, võõrapärane kuju, eksitav viga nime kirjutusviisis jne. Nimi kaotaks oma ülesande, kui teda sageli muudetaks. See pärast on vastavais normistikes juba aegsasti seda hakatud tõkestama.

Endises Vene riigis võis nime muuta ainult keisri vastaval loal. Eesti Vabariigis kuulus 1930. aastani perekonnanime muutmine Riigikohtu kompetentsi. Pe-

rekonnanimede muutmise seaduse vastuvõtmisega Riigikogu poolt 12. juulil 1930 (RT 57—1930) anti need ülesanded kohtu- ja siseministrile.

Isiku nimeosiseist on perekonnanimi teatavil kordadel muudetav, kuna aga eesnimi on muutmatu nimeosis. Eesnime kirjutusviisis on võimalik teha vaid niipalju muudatusi, kuipalju seda õigustab nime kohandamine õigekeelsusele. Nii on võimalik kirjutada „Peeter“ pro „Peter“, „Leena“ pro „Lena“, „Niina“ pro „Nina“, „Elfriide“ pro „Elfriede“, „Juta“ pro „Jutta“ jne. Pole aga sugugi võimalik kirjutada „Aadu“ pro „Adolf“, „Vasso“ või „Villem“ pro „Vassili“ jne.

Teatud määral lahtine ja otsustamata on meil küsimus üldtarvitatud rahvusvaheliste ja piiblinimede suhtes, millised väljendatud riikeelis, näiteks „Michel“ („Michael“) — saksapäraselt ja sama nimi „Mihhail“ — vene keeles; on küsimuseks kas võib kirjutada eestikeeles — „Mihkel“, nagu see nimi esineb rahvakeeles. Ana-

*) Vt. „Linnad ja Alevid“ nr. 7 — 1933.

loogiline on lugu nimekujudega nagu „Gabriel“ — „Gavriil“, „Peter“ — „Pierre“ — „Pjotr“ jne. Selliseid näiteid võiks tuua arvutu hulk, kuid seda küsimust, kui iseseisvat peatükki nimeõiguses, on käsitletud linnade ja alevite sekretäride, statistikute ja perekonnaseisuametnikkude päevil ja ajakirjade „Linnad ja Alevid“ (vt. nr. 3/43 — 1932, 1 ja 2 — 1933) ja „Maaomavalitsus“ (vt. nr. 3 ja 7 — 1933) veergudel põhjalikult ja ei mahu seega käesoleva kirjutise raamesse.

Nagu nähtub ülalmainitud kirjutisist, ei saa nime kirjutusviisi ja üldse nime väljenduse küsimust pidada lõplikult lahendatuks ja olevaid seisukohti tuleb kindlasti veel võtta kaalumisele ja revideerimisele. Suurem osa eriseisukohti ja seega ebaühtlane kord on tingitud peamiselt sellest, et meil puudub kujunenud traditsioon nimede väljendamises, mis on aluseks nimede ühtlasele ja rahvuspärasele kirjutusviisile. Kuna nimede fikseerimise senises praktikas on meil ajalooliselt valitsenud võõrkeeled — saksa ja vene keel, siis just see asjaolu on takistanud kujunemast omakeelsel nimemärkimistraditsioonil. Jääks soovida, et sellele küsimusele pühendataks veel tähelepanu ja kompetentsed asutised looks ühtlase korra nimekirjutusviisis, kas või üldise Eestis tarvitavate esnimede nimestiku koostamisega ja maksmapanemisega. Mujal maailmas ongi sellised nimestikud peamiselt aluseks nimede kirjutamisel.

Mis puutub võõrapäraste nimede transkribeerimise korda välismaal, siis sel alal pole pääsenud maksvusele ühised põhimõtted. On maid, kus püütakse võõrapäraste nimede kirjutamises võimaluste piires, niipalju kui lubab seda vastava riigikeele tähestik, säilitada nime algkirjaviisi ja -kuju, kuid on ka maid, kus halastamatult surutakse võõrapärased ja isegi välismaalaste nimed oma maal kohanenud nime väljendusvormele ja keelejuhiseile. Nii muutub näiteks Lätis „Jakob Henning“ „Jekabs Heninš'iks“ ehk jälle Itaalias on meie „Joosep“ — „Giuseppe“, Prantsusmaal „Peeter“ — „Pierre“, Inglismaal „Jaan“ ehk „Juhan“ — „John“. Ümberpöörduvalt ei sõandata aga Eestis Itaalias registreeritud „Giuseppe“t kuidagi tunnustada „Joosep'iks“ ehk Inglismaal registreeritud „John'i“ — „Juhan'iks“, küsimata kas meil tegemist oma- või välismaalasega. Kui välismaalaste suhtes tuleb pidada nime kirjutusviisi puutumatumust

täiesti loomulikuks ja õigustatuks, siis omamaalaste suhtes oleks aga nende võõrapärastelt väljendatud nimede sel kujul ülevõtmine nende rahvusliku omapära kaitse ignoreerimine. Miks peaks olude sunnil näiteks Lätis registreeritud eestlaste laps „Jakob“ meil jääma „Jekabs'iks“, nagu ta Lätis registreeritud, ehk Itaalias registreeritud „Joosep“ — „Giuseppe'ks“ jne.

Nagu selgub ülaltoodud näiteist sel alal on nimeõiguses tühikuid. Vastavate võimude lähimaks ülesandeks peaks olema nimekirjutusviisi rahva- ja rahvuspärase väljenduse küsimuse lähem selgitamine ja kindlate põhimõtete maksmapanemine, vastasel korral võib ebajärjekindlus ja segadus sellel alal aina süveneda.

Igapäevases elus on sageli juhtumeid, kus isik kannab teist eesnime, kui see temale antud ristimisel. Ametasutisil tuleb selgitada kui võrd selline nähtus on seaduspärane ja millist nime tunnustada õigeks.

Vene kirikuseadus nägi ette, et teisest usust kreeka-katoliku usku ületulekul ületulijale salvimisel omistati mõne pühaku nimi, mil puhul ta seadusliku nimeosisena kaotas senise nime. Nii näiteks endine luterlane Leida Kuusik üleminekul kreeka-katoliku usku muutus Liidia ehk Ludmilla Kuusik'uks, Karl Rebane — Kirill Rebaseks, Hans Kruus — Anton Kruus'iks jne. Selline nimemuutmisakt, kui see oli teostatud enne Perekonnaseisuseaduse maksmahakkamist, loetakse seaduslikuks. Uue nime vastuvaidlematu tõendiseks esineb sellisel juhtumil salvimistunnistus. Eesnimi põhnu muutetav milgil tingimusel üleminekul kreeka-katoliku usust mõnda teise usku. Käesoleval ajal, hetkest, mil kirik lakkas olemast riiklikuks võimuorganiks, üleminekul ühest usust teise pole mingit mõju isiku kord omistatud eesnimetele.

Praegumaks va seadusliku korra alusel nimemuutmine, s. o. endiste nimeväljendite asendamine uutega on lubatav vaid perekonnanime osas.

Perekonnanime muutmine võib olla esiteks *l e g a l n e*, s. o. muutmine „seaduslikus korras“ perekonnaseisumuudete läbi — abiellumise, abielu lahutamise või maksvusetuks tunnustamise, seadustamise ja adopteerimise teel ja teiseks *f a k u l t a t i i v n e*, s. o. nimemuutmine kodaniku vabal tahtel, sõltumata relevantseist faktest, nagu seadustamine, abielu jne., millest tekib isikul otsekohe subjektiivne õigus ja kohustus oma nime legaali-

seks muutmiseks. Fakultatiivne nime-
muutmine on aga teatud võimalus, mida
vastavad võimud, kaaludes põhjusi või-
vad teha, kuna nimemuutmise legaalsel
juhtumil nad on kohustatud vasta-
vaks toiminguks.

Vaatleme lähemalt perekonnanime
muutmist legaalsel teel, s. o. ühenduses
perekonnaseisumuudete registreerimisega.

Seadustamisel saab seadustatav
isik endale seadustaja perekonnanime.
Vallaslapse seadustab tema vanemate abi-
ellumine (BES § 173, Ts. kp. s. § 1460¹).
Seadustamisakti teostamine kuulub perekon-
naseisuatmetniku kompetentsi ja toimub
sel teel, et võetakse seadustavalt allkiri
selle kohta, et ta tunnustab end seadusta-
tava lihaseks isaks. Selle avaldise ja sea-
dustatava vanemate abieluakti alusel teeb
perekonnaseisuatmetnik vastavad märku-
sed ja parandused akti serval ja perekon-
naregistris.

Adopteerimine aga toimub eri-
lise protsessuaalse akti kaudu esialgselt
orvu-, resp. hoolekandekohus ja viimase
nõusolekul rahukogus. Adopteeritava ni-
me suhtes adopteerimine võib olla kahesu-
gune — esiteks adopteerimine ühes kõigi
lihase lapse õigustega ja adopteerija nime
ja perekonnanime omistamisega adopteerit-
avale ja teiseks adopteerimine adopteerija
nime omistamiseta.

Abielusõlmimisega abielluv
naine omandab mehe perekonnanime
(BES §§ 5 ja 6) ja kaotab seega õiguse
kanda oma endist nime. Endiste nimede
esinemine perekonnaseisudokumentides ei
õigusta nende iseseisvat tarvitamist.
Isikutõestusena võib neil olla vaid sel-
gitav tähendus. Perekonnaregistris tu-
leb märkida kõik kord seaduslikul
teel omistatud nimeosad. On saanud sallit-
tavaks nähteks, et seltskonnas tuntud abi-
elunaised tarvitavad avalikus elus enda
isiku individualiseerimiseks perekonnanime
lisana endist nime (arstid, advokaadid
jne.), millel on teatud kasu ja tarvi-
dus eriti sel juhtumil, kui endine nimi on
hästi tuntud ja selle järsk kadumine ava-
likust tarvitamisest võiks tuua nimekand-
jale isegi materjaalset kahju.

Abielulahutuse korral võib
lahutatud naine kohtu sellekohasel otsusel
saada tagasi oma endise perekonnanime
(Abieluseaduse § 32 — RT 138 — 1922),
kuna abielu maksvuseks
tunnustamise korral naine senine

perekonnanimi tühistub ja asendub ni-
mega, millise ta omas abiellu astumisel
(Abieluseaduse § 18). Vastavate kohtu-
otsuste ärakirjade põhjal registreeritakse
nimemuutused perekonnakirjus, resp. akti-
tiraamatuis.

Lahutatud abielust sündinud lapsed,
kuigi nad on jäänud endise perekonnanime
tagasisaanud ema kasvatada, ei kaota
õigust isa perekonnanimele. Maksvuse-
tuks tunnustatud abielust sündinud lapsed
loetakse abielust sündinuiks, mistõttu nad
ei kaota õigust isiku perekonnanimele, kel-
lega lapse ema oli tühistatud abielus
(BES § 147).

Nime omistamine vastsündinuile peab
teostuma ühe kuu jooksul, arvates lapse
sünnist (Perekonnaseisuseaduse § 29 —
RT 191/192 — 1925). Vastsündinu all
mõeldakse lapsi, kes sündides on avaldanud
elu tundemärke. Seega iga elusaltsündi-
nud laps, kui selle elu on kestnud kas või
ainult hetke, registreeritakse ühiskonna
õigusliku liikmena sünniregistris isiku- ja
vanemate perekonnanime all. Registreeri-
mise kohustus kuulub esimeses järjekor-
ras lastevanemaile, nende ilmumise või-
maluse puudumisel — lapse vanemate läh-
hemaile omakseile, naabreile või majape-
remehele. Eesnime omistab vastsündinu
vanemate tahteakti kaudu registreerimisel.
Ristimisel pole mingit mõju lapsele nime
omistamisel. On vastsündinule registree-
rimisel antud nimeks näiteks „Jüri“, kuna
ta ristitud „Georg'iks“, siis seaduslik ja
ainumaksev on ikkagi registreerimisel antud
nimekuju „Jüri“.

Nimeõiguslikult jaguvad vastsündinud
kolme liiki — abielu-, vallas- ja leidlas-
teks.

Abielulapseks loetakse see, kes on sün-
dinud seaduspärases abielus, s. o. mitte
liiga vara pärast vanemate abiellumist ja
mitte liiga hilja pärast vanemate abielu
lõppu. Kui laps sündis mitte varem kui
182 päeva pärast vanemate abiellumist,
siis loetakse ta seaduslikuks abielulapseks
(BES § 134); samuti loetakse seadusli-
kuks abielulapseks vastsündinud, kes sün-
dinud 10 kuu kestel pärast vanemate abi-
elu lõppu (BES § 135).

Seaduslik abielulaps omistab isa pere-
konnanime (Perekonnaseisuseaduse § 29).
See kantakse vastsündinu sünni regist-
reerimisel akti muutmata, sellisena nagu
ta esineb isa sünnimeetrikas. On võima-
lik isa perekonnanime kirjutusviisis võtta
ette vaid muudatusi sel määral, kui võrd

see vastab nime kohandamisele vastavalt õigekeelsuse juhiseile.

Vallaslaps, s. o. väljaspool abielu sündinud laps registreeritakse ema ehk mõne muu vabal valikul antud perekonnanimega. See õigus ei laiene aga vastsündinud lihase isa perekonnanimele (Perekonnaseisuseaduse kohta antud juhtnööride § 27 RT 27 — 1931).

Leidlapse sünnijuhtumit on üldkorras kohustatud registreerima kasvatajad võtjate õigusega anda talle ees- ja perekonnanime oma äranägemisel. Leidlapse vanemate ilmsikstulekul tühistub antud perekonnanimi ja see asendatakse vanemate perekonnanimega (Perekonnaseisuseaduse § 33).

Surnultsündinu kohta koostatakse ainult surmaakt talle nime andmata (Perekonnaseisuseaduse § 34).

Perekonnaseisusametnike praktikas, eriti endise kirikliku registreerimise korra juures, nagu võib otsustada esinevate dokumentide põhjal, on satunud sageli valele teele nime omistamisel vastsündinule, kes küll sündinud vanemate seadusliku abielu kestel, kuid tegelikult väljaspool abielu.

Pole seaduslikult õigustatud tunnustada sünni registreerimisel selliseid vastsündinuid vallaslasteks ja sellistena kohelda neid ka nime omistamisel. Lapse väljaspool abielu sündinuks tunnustamist võib kohtul paluda ainult lapse ema endine seaduslik abielumees ehk tema seaduslikud pärijad (Ts. kp. s. § 1348), arvates lapse sünnist ühe aasta jooksul juhtumil, kui ta lapse sünnil viibis kodumaal ja kahe aasta jooksul, kui ta viibis välismaal. Järgneb kohtulik otsus lapse väljaspool abielu sündinuks tunnustamise kohta, registreeritakse selle põhjal vastavad muudatused ka lapse nime osas perekonna- resp. aktiregistreis.

Õiguse oma füüsilise isa perekonnanimele evib väljaspool abielu sündinuks tunnustatu üldisil aluseil seadustamisega siis, kui tema lihased vanemad on hiljem abiellunud.

Mis puutub isiku perekonnanime muutmisse fakultatiivsel teel, s. o. nimemuutmisse kodaniku vabal tahtel ja soovil, siis selline nimemuutmine toimub korra järgi, mis nähtub ette Perekonnanimede muutmise seaduses (RT 57 — 1930) ja selle otsustamine kuulub kohtu- ja siseministri kompetentsi.

Kui legaalne nimemuutus otseselt tekitab perekonnaseisumuudete, nagu seadustamise, adopteerimise, abiellumise ja abielulahutuse faktist ja on asjaosalisile kohustav, siis fakultatiivne nimemuutmine sõltub vaid kodaniku vabast tahtest ja on vaid teatud võimalus, mitte aga õigus. Selle võimaluse teostamist isik võib vaid paluda, kuid mitte nõuda. Vastavalt nimemuutmise motiivile võib selline palve saada rahuldatud, kuid võib saada ka lükatud tagasi. Perekonnanime muutmist võib kodanik paluda, kui seks on mõjuvad põhjused, nagu nime halb või labane tähendus, võõrkeelne kuju, halb kõla, soov eristada nime, kui see on liiga laialt tarvitusel või soov säilitada sugukonnanime.

Alla 18-aastase kodaniku perekonnanime ei või muuta ta vanemate või eestkostjate nõusolekuta, abielusolija — abikaasa nõusolekuta.

Nimemuutmise sooviavaldus esitatakse kohtu- ja siseministrile kirjalikult ühes perekonnaseisu- ja riikkondsustunnististega ja teatistega selle kohta, kus sooviavaldaja sünd ja abielu on kantud perekonnaseisuraamatusse. Ühtlasi, kui sooviavaldaja on alla 18 aastat vana, tuleb palvele lisada juurde ta vanemate või eestkostja nõusolek nimemuutmiseks ja abielulisil — abikaasa nõusolek. Samuti tuleb palve esitamisel tasuda nimemuutmise registreerimise kuludeks 5 kr. ja kuulutuse raha „Riigi Teatajas“ nimemuutmisest kuulutamiseks.

Kui kohtu- ja siseminister arvab nimemuutmise põhjustel mõjuvaiks ja otsustab uue nime omistamise, siis kuulutatakse sellest „Riigi Teatajas“ kolme kuu jooksul, arvates seda tähtaega nimeväljendi kuulutuse ilmumise päevast.

Selle tähtaja möödudes tehakse vastav otsus nimemuutjale teatavaks ja saadetakse otsuse ärakiri vastavale perekonnaseisusametnikule nimemuudatuse registreerimiseks vastavais perekonnaseisuraamatus.

Teatud määrani normeerimata oli meil seni nime parandamise ja õiendamise võimalus ja kord. Nime kirjutusviisi alal valitsesid erisugused seisukohad. Üheltpoolt püüti piinliku täpsusega säilitada nime omal ajal antud tähttähestiku kuju, mistõttu võidutsesid nimekujud, milliste hääldamine raske, nagu „Jurry“, „An“, „Maii“, „Maeh“ jne. ja teisest küljest esines suurim liberaalsus, mis lubas moonutada nimesid tundmatuseeni, näiteks „Vassili'st“ tehti

„Vasso“, „Elisabeth'ist“ — „Liisa“ „Uster'ist“ — „Uustare“ jne.

Osalise lahenduse sesse olukorda tõi Riigikohtu vastav otsus ühe nimeõiendamise protsessi puhul (Riigikohtu Tsiviil-osakonna toimetis nr. 30 — 1927), mis käsitleb nimeõiendamise küsimust kahjuks ainult õigekirjutuse osas ja näidete vähesusega haarab sedagi kaunis kitsapiirilisel, mistõttu on selleski osas jäänud võimalused erisuguseiks tõlgitsemiseks. Riigikohtu seletuse kohaselt selline nimeõiendamine võib toimuda asjaosalise kodaniku soovil või nõusolekul. Parandatav nimekuju ei tohi paranduste tõttu muutuda tundmatuseni, ta peab jääma nii kõlaliselt kui ka tähenduslikult ja kirjavormilt ikkagi endiseks. Näiteks võib kirjutada „Kala“ pro „Kalla“, „Mägi“ pro „Mäggi“, „Artur“ pro „Arthur“, „Liisa“ pro „Lisa“ jne., kuid ei või parandada „Gustav“ — „Kustas'eks“, „Pild“ — „Pilt'iks“, „Schuhmann“ — „Šuuman'iks“ jne. Võõrkeelseist dokumentidest nimeväljendite transkribeerimisel tuleb üldiselt talitada Rahvusvahelise Foneetikaseltsi eeskirjade kohaselt ja võõrkeelsete nimede kirjutamisel säästa võõrkeelse nime algkuju, niipalju kui lubab seda eesti keele maksev tähestik.

Eritoiminguna esineb nimeõiendamine, s. o. isiku õige nime selgitamine ja fikseerimine väär- ehk vigaste nimede asemel isiku ametlikes dokumentides. Selline tarve ja tegevus on muutunud praegusel, perekonnakirjade korraldamise ajajärgul kaunis sagedaseks tänu senisele paralleel-registreerimissüsteemile kodanikkude perekonnakirjade pidamises. Ühelt poolt peeti kodaniku perekonnakirju kirikus, kust ta sai dokumente, nagu sünni-, abielu-, surma- ja perekonnaseisutunnistisi, millistega ajas asju ametasutis; teise allikana esinesid maksuvalitsuste ja vallakogukonna hingekirjad, milliste põhjal anti isikutunnistisi ja koostati kaitsevääkouslikkude jt. nimestikke.

Seni kui pole korraldatud kõigi kodanikkude perekonnakirjad ja täies ulatuses pandud maksma Isikutöestamise ja liikumise seaduses (RT 48 — 1930) ettenähtud uuendusi elanikkonna nimestikkude pidamise alal ja isikutunnististe andmist viidud perekonnaregistri alusele, kestavad segadused isiku nime alal ja on sagedased nimeõiendamistoimingud.

Nimeõiendamist toimetatakse perekonnaseisuametniku kaudu ja see teostub pea-

miselt asjaosalise kodaniku perekonnakirjade korraldamisega, mil puhul tarvilikkude dokumentide — sünnitunnististe, seadustamisaktide ja kohtuotsuste — põhjal selgitatakse isiku õige nimi ja fikseeritakse perekonnaregistris. Perekonnaregistri väljavõtte — perekonnaseisutunnistise — alusel parandatakse isiku nimi õigeks kõigis teisisi dokumentides, kus see esineb väärana.

Nimeõiendamise korras on võimalik parandada nii ees- kui ka perekonnanime, s. t. kõrvaldada dokumentides esinevad valed ehk poolikud nimekujud ja asendada need õigete nimedega. Nii näiteks kui selgub, et kodaniku isikutunnistisel on tema perekonnanimesse sattunud viga ja olevaist eesnimedest (kahest-kolmest) märgitud ainult üks, siis perekonnaseisutunnistise põhjal isikutunnistist andev asutis on kohustatud isikutunnistisel kõrvaldama need vead ja puudused ja märkima isiku õige ja täieliku nime.

Perekonnanime õiendamine või parandamine nimemuutmise korras, nagu see, jälgides nimemuutmise otsuseid, sageli teostunud, pole nimeõiguse seisukohalt küllalt kaalutud ja loogiline.

Nimeõiguse kohaselt perekonnanimi on parandatav ja läheb vanemalt lastele muutmatul kujul. Perekonnanimi on muudetav ainult seaduslikul teel. Siit järgneb, et juhtumeil, kus isiku perekonnanimi esineb meetrikas teisenä, kui see on tema vanemal, ja kui pole tõendus selle kohta, et selline nimemuutus oleks toimunud seaduslikul teel, on ilmsi tegu eksitusega, omaaegse isiku nimeõiguse jämeda rikkumisega.

Seadus — nimeõiguse mõtte kohaselt — pakub kaitset isiku seaduslikule nimele ja vastavalt sellele ta peab käsitlema seda õigust ka nime selgitamisel, resp. õiendamisel, s. o. käsitlema tekkinud ebaseaduslikku nimemuutust eksitusena ja taotlema selle kõrvaldamist.

Oleks loogiline parandada sellist viga nimeõiendamise korras järelevalveasutise, s. o. Kohtu- ja Siseministeeriumi kaudu meetrika parandamisega analoogiliselt aktide parandamisele (Perekonnaseisuseaduse §§ 23 ja 24).

Sellise vea parandamine nimemuutmise korras oleks aga omalajal tekkinud vea kaudne legaliseerimine ja õigustamine, kuna see käsitleb väärnime seaduslikuna; mitte ei paranda seda, vaid muudab vea õigeks (!). Näiteks

kodanik Kann'ul on 3 last, kellest kaks on eksikombel meetrikasse, resp. sünniregistrisse kantud vale perekonnanimedega „Kaun“ ja „Kauk“. Isa sugulusvahekord on tõestatud perekonnaregistri andmetega, pole ka mingit kahtlust, et kodanikud Kaun ja Kauk on kodanik Kann'u seaduslikud lapsed. Kodanikud Kaun ja Kauk, olles õigustatud ja tahtes oma perekonnanime õiendada ja parandada seaduslikuks perekonnanimeks „Kann“, juhitud sel alal valitsevast üldisest praktikast, esitavad kohtu- ja siseministrile palve perekonnanime muutmiseks, muutmise põhjusena tuues ette soovi säilitada sugukonna nime. Selline palve rahuldatakse ja eesmärk saavutatakse, kuid kogu küsimus endise perekonnanime suhtes jääb ikkagi lahendamatuks ja tumedaks, mistõttu pole võimatud arusaamatused, kui mitte raskused mitmesuguste õiguslike küsi-

muste lahendamisel ajajärgust, kus nende seaduslikeks nimedeks olid (meetrikate põhjal muidugi) „Kaun“ ja „Kauk“.

Sellise nimeparandamise otsustamine aga nimeõiendamise korras, selgitaks tekkinud olukorra ja vastavalt nimeõiguse loogikale käsitleks fakti tõelisena — s. o. „eksitusena“ või „veana“, mille ka parandaks. Küsimus, kas selline viga on juhtunud aasta või paari-kolmekümne eest, pole mõõduandev ega avalda nimeparandamise korral mingit mõju, kuna perekonnaseisuahtid pole aegumislomulised.

Kõik nimemuutused, -parandamised ja -õiendamised registreeritakse vastavate otsuste ja aktide põhjal perekonna- ja aktiregistris. Nimi loetakse muudetuks või parandatuks vastava registreerimisega perekonnaregistris. Sellest momendist evib see formaalse jõu, mis annab isikule õiguse võtta seda ametlikule tarvitamisele.

Perekonnaseisuaametnik meil ja mujal.*)

R. Valter.

Tallinna linna perekonnaseisuaametnik.

(Järg.)

Võrreldes Saksamaaga, on Helveetias perekonnaseisumuudete registreerimise toimetavate ametnikkude ametisse nimetamine usaldatud üksikute kantonite seadusandluse hooleks. Perekonnaseisuaametipiirkondadeks osutuvad kogukonnad. Igas kogukonnas on üks perekonnaseisuaametnik ja ta asetäitja, kui kantonivalitsus pole lubanud neid rohkem. Perekonnaseisuaametnikud on valitavad. Nad valitakse kogukondade poolt kolmeks aastaks. Järelevalve korras alluvad perekonnaseisuaametnikud kogukonna- ja maakonna valitsusele ja ülemaks instantiks on kantoni valitsus ja siseministeerium.

Perekonnaseisuahtide pidamise otstarbel (sünni-, abielu- ja surmaaktide koostamises) on Inglismaa jaotatud ringkondadesse („Subdivisions“). Ringkond koostub 5—6 kihelkonnast („Civil povish“). Üldiselt vastab iga ringkond kogukonnale („Revion“). Ringkonnas on üks registraatori (perekonnaseisuaametniku) büroo. Registraator on eriliselt perekonnaseisuahtide pidamiseks määratud kodanlik ametnik. Registraatorid valitakse harilikult kogukondade ametnikkude hulgast ja

kogukonnast sõltub ka nende ametisse määramine. Iga registreerimistoimingu eest saavad tähendatud ametnikud tasu kogukonna ja kihelkonna summadest. 10 registreerimisringkonda moodustavad rajooni, mille järelevalveinstantsiks on määratud superintendent ja selliselt liidetud ringkonda nimetatakse superintendendi ringkonnaks („Division“). Superintendent määratakse kogukondades, kus registraatori ülesandeid täidavad kogukonnaametnikud — kindralregistraatori poolt, kuna kogukondades, kus registraatorid on eriametnikud, kuuluvad superintendendi ülesanded „Bord of Guardians'i“ sekretärile. Superintendent valvab registraatoreile usaldatud sünni-, abielu- ja surmaregistrite korraliku pidamise järgi, esitab kõrgemale instantstile, nimelt kindralregistratuurile, vastavaid ära kirju registriraamatuid ja toimetab seaduses ettenähtud juhtumel ka aktide registreerimist.

Perekonnaseisumuudete registreerimise alal tarvilikkude raamatute ja formulaaride muretsemisega seotud kulud kannab riik.

Prantsusmaa osutub esimeseks riigiks, kus seati sisse perekonnaseisu-

*) Vt. „Linnad ja Alevid“ nr. 7 — 1933.

muudete registreerimine kodanlikus korras. Napoleon I „Code civil“ sisaldas põhimõtteid ja mõduandvaid juhiseid kodanlike perekonnaseisuametnikkude instituudi kujundamise alal. Sellest seadustikust on ammutanud ka teisel kultuurriigid põhimõtteid perekonnaseisumuudete registreerimise toimetamiseks kodanlikus korras. Üldiselt on Prantsusmaal praegu perekonnaseisuseaduse ja seega seoses olevate ülesannete täitmine pandud omavalitsuste peale. Seetõttu moodustab perekonnaseisumeti ala ühe kindla haru kogukonnaesimehe ülesandest. Kogukonnaesimees evib õiguse anda üle tema peale pandud perekonnaseisumetniku kohuseid ja ülesandeid kogukonnanõunikule ja juhtumil kui nõunikud teatavil põhjusil ei saa täita seda ülesannet, siis võib ta määrata perekonnaseisumetnikuks isikuid kogukonnanõukogust. Ametisse määramine ja sellega ühenduses perekonnaseisumetniku õiguste ja kohuste edasiandmine toimub erilise volitusakti alusel. Sellises korras on määratud ametiülesannete täitmisele kõik kogukonnaperekonnaseisumetnikud. Erandiks osutub üksnes Pariis, kus kogukonnanõunikke võidakse määrata perekonnaseisumetnikuks vastava riiginõukogu otsuse põhjal, ilma et küsimusse tuleks ülalmainitud kohuste täitmisele määramine volitusaktidega. Lyonis näiteks on 17 linnanõunikku ja 2 neist täidavad perekonnaseisumetniku kohuseid. Nende käsutusse on määratud vajalik arv vastavaid ametnikke. Määratud kogukonna- ehk linnanõunik teostab perekonnaseisumetniku ülesandeid kogukonnaesimehe järelevalvel ja kaasvastutusel. Et kogukonnanõunikke on harilikult arvuliselt palju, siis võib kogukonnaesimees oma valikul määrata nende hulgast perekonnaseisumetnikuks isikuid, keda ta peab kohaseimaiks.

Perekonnaseisumetiga ühenduses olevaid kulusid kannavad kogukonnad, kusjuures kogukondade kulude hulka tuleb arvata veel sugukonnaraamatute („Livrets de famille“) muretsemine. Sõjas hävinud aktiraamatute ja perekonnaregistrite uuestikoostamisel tekkivad kulud kannab riik. Perekonnaseisumetnikkude koostamisest saadud lõivud laekuvad kogukonna kassasse. Olgu muide tähendatud, et seaduse kohaselt peavad Prantsusmaa perekonnaseisumetnikud sünni-, abielu- ja surmaregistreid. Seadus võimaldab pidada ka

neid registreid koostatud kujul ühise registri näol, kuigi selline moodus praktikas ei leia kasutamist. Lisaks ülaltoodule peetakse veel kuulutus-, vallaste omakstunnustamise ja lapsendamisregistrit. Sugukonnaraamatute pidamine pole seadusega kohustatav, kuid tegelikult peetakse neid.

Prantsusmaa perekonnaseisumetnikkude („Officiers de l'état civil“) ametialal esinenud puuduste ja korratuste pärast võidakse neid võtta vastutusele administratiiv- ja kriminaalkorras. Ametikohtude rikkumise pärast võib I instantsi tribunaal riigiprokuröri kaebuse alusel, teda karistada rahatrahviga, kusjuures sellise karistuse ülemmääraks on 100 franki. Suuremate süütegude puhul, näiteks on perekonnaseisumetnik registreerinud sünnijuhtumi lahtisele paberile võidakse teda karistada 1- kuni 3-kuulise vangistusega ja rahatrahviga 60—200 frangini. Ametlikkude paberite, aktide või registreeritud hävitamise, rikkumise ja aktesse valeandmete tähendamise ja dokumentide võltsimise eest võidakse karistada perekonnaseisumetnikku kuni eluaegse vangistusega.

Kogukonnaesimehi ja kogukonnanõu- võidakse tõsta kaebust ka administratiivsel teel. Praegu on ka veel maksev Napoleon I aegne dekreet, mille järgi võidakse vallandada igat perekonnaseisumetnikku juhtumil, kui ta registreerib kaitsevaelaste abielu kaitsevævõimude sellekohase loata.

Kogukonnaesimehi ja kogukonnanõunikke loetakse ametnikkeks; sellest järgneb, et ka perekonnaseisumetnikud on auametnikud. Neid valitakse ametisse 4 aasta peale ilma palgata. Ametiga ühenduses olevate kulude katteks määravad omavalitsused igal aastal nende käsutusse vastavaid summasid. Perekonnaseisumetnikud ei saa pensioni, kuid nad on varustatud privilegiumiga, mille järgi neid võidakse määrata kõrgemaile ametikohtadele, näiteks rahukohtuniku kohale, peale selle kui nad perekonnaseisumetnikuna on teotsenud vastava arvu aastaid. Kogukonnaesimehed ja nõunikud kui perekonnaseisumetnikud, alluvad järelevalve korras vastava maakonna tsiviiltribunaalile, prokuröride (Procureur de la République) departemangu apellatsioonikohtu („Cour d'appel“) ülemprokuröride („Procureur général“) ja kõrgema instantsina kohtuministrile. Kui omavalitsusametnikud alluvad kogukonnaesimehed

ja nõunikud eeskätt vastava maakonna alamprefektile, departemangu prefektile ja et viimane instants kujutab endast riigivõimu keskust, millesse koondub kõigi ministriumide tegevusaladesse puutuvate küsimuste lahendamine, siis alluvad nad kõrgema instantsina kõigile ministriumidele, vastandina Eestis ja Saksamaal maksvale korrale, kus omavalitsused on allutatud Siseministriumile.

Põhja-Ameerika Ühendriikides ei leidu Lääne Euroopa mõiste kohaselt kujunenud perekonnaseisuametnikude-instituuti. Kodanlikus korras toimetatavate abielude sõlmimist teostavad osariikides ametnikud mitmekesiselt ametialadelt. Enamus neist ametnikest on kohtunikud erinevalt kohtuastmeilt. Selliste ametnikkude hulka kuuluvad veel avalikud, linnapead, linna- ja kogukonnanõunikud, linnapead, linna- ja kogukonnanõunikud jne. Kiriklikus korras sõlmitud

abielud on seaduslikud ainult siis, kui juba varem muretsetud kohtusekretärit vastav abiellumisluba.

Ungaris on maksev perekonnaseisumuudete kodanliku registreerimise kord. Peale otseste perekonnaseisuametnikkude võivad toimetada abielude registreerimist ka kõrgemad kohtunikud, linnapead ja omavalitsuste kõrgemad ametnikud.

Hispaanias on abielude sõlmimine kodanlikus korras võimaldatud ainult mittekatooliiklasile. Kui aga üks abiellumissooviavaldajaist esitab perekonnaseisuametile kirjaliku avaldise, milles ta teatab oma mittekuuluvust katoliku kirikusse, siis võidakse sõlmida abielu kodanlikus korras. Kirikliku abielusõlmimise juures viibib kogukonnohtunik ehk mõni perekonnaseisuametnik, ülesandega fikseerida vastav perekonnaseisumuude kodanlikku abieluregistrisse.

Linnade ja alevite ülesandeid tuleviku aero-keemilise bakterioloogilises sõjas.*)

A. Kummel.

(Järg.)

Evakueering.

Meie Ehitusseadus on tööstuse võimaliku evakueerimise mõttes veel puudulik. Selle seaduse § 165¹ näeb ette vaid lõhkeaine-, püssirohutehaste ja nende ladude püstitamise erinõudeid. Vastavalt sellele peavad näiteks kaitsevalliga ümbritsetud lõhkeainetehased ja laod asetsema vähemalt 750 m, püssirohulaod ja -tehased — 600 m ja erapüssirohuvabrikud ja laod — 350 m kaugusel linna elamute piirjoonest. Kui aga ülaltoodud ettevõtted pole piiratud valliga, mis avaldaks plahvatusel korral vastupanu plahvatuslaine löögile ja rusukildude lennule, suureneb vahemaa lõhkeainetehaseile ja -ladudele 1500 m, püssirohuvabrikule ja -ladudele — 1200 m ja erapüssirohutehaseile 700 m. Tegelikult on väljutud tulekahjuerinõudeist. Ohukaitse mõttes on toodud vahemaad vägagi väikesed. Mida tähendab püssirohuvabriku otse linna külje alla asetamine, näitab plahvatus „Helios’e“ tehases Tartus.

Kaasaja linnade tööstuslik, majanduslik detsentralisatsioon on lähemalt seotud linnade, asulate suure osa elanikkude

maale evakueerimise probleemiga. Just siin pörkame kokku võrratu laiaulatuslike psühholoogiliste, majanduslike ja sanitaartervishoidlike eriküsimuste kompleksiga, mille otstarbekohaste lahendusviiside üle murtake alles pead.

Jällegi ei tohi me lasta silmist, et tulevikusõjas on tähtis kõigepealt vastase majanduselu rööpmest väljalöömine.

Itaalia õhujõudude looja kindral Doué, kelle õpilasena töötab tuntud „okeaanivallutaja“ kindral Balbo, ütles: „Tuleviku sõda võib alata täitsa ootamata. Kohe peale tema „kuulutamist“, võib-olla ehk ennemgi, algab ta hoogsate õhu- ja gaasirünnakutega pealinnade ja suuremate ühikute vastu! Selle loomulikumaks tulemuseks on nende elanikkude ja linnade häving.“ Õigus, sest juba möödunud maailmasõjas võis täheldada, et just mobilisatsiooni esimesed päevad on need tegurid, mis määravad kogu sõja saatuse juba ette ära. Siin tehtud vigu oli ka möödunud sõjas raske, teinekord isegi võimatu parandada, olgugi, et oli võimalus võita aega hingetõmbamiseks rinde sügava

*) Vt. „Linnad ja Alevid“ n-rid 1, 2, 3 ja 4 — 1933.

tagasitõmbe ja maassekaevamise abil. Et rinnet murda läbi, tuli vastaspoolel teha kestvaid rünnakuid ja nende ettevalmistamiseks lasta õhku terveid terase- ja rauamägesid. See äärmiselt väsitav veristamine ei võinud ründavale jääda mõjumata.

Aero-keemilise relva ilmumise ja sõja kandumisega õhku on ajavõitmise võimalus manööverdamisega piiratud ja esimesed vastase eriti tabavad hoobid maa elulisemate keskmete ja võitlustahte vastu võivad mobilisatsiooni nurjata, nii et jääb vaid üle alistuda võitja „hirmule ja armule“. Et vältida tekkivat paanikat, mille mõjul variseb lootusetult igasugune kord ja organisatsioon, on tarvis igale kodanikule kasvatada luusse ja lihha aabitsatõena, mida ta tegema peab ja mida mitte. Kaitseorganisatsioonide kõigi osade tegevus peab juba rahuajal olema kooskõlastatud.

Kahjuks on meil, isegi eriteadlaste keskel, tulnud kuuldavale hääli, millised soovivad, arvestades aero-keemilise kaitse kulukusega, et meie oludes tuleks meil piirduda vahest paari suurema linna ja enamtähtsamate sõlmjaamade aero-keemilise kaitse loomisega. Vähemate linnade ja asulate kaitse organiseerimise küsimus tuleks kõnesse niivõrd, kuivõrd viimased asuvad vahetumalt piirivöös ehk liiklemispunktes. Seda seetõttu, et loogiliselt pole vastaspoolel „mõtet“ raisata asjata pomme tähtsusetu linnakese tulistamisega!

See vaade pole sugugi põhjendatud, on isegi ekslik. Nagu näitavad möödunud maailmasõja teadmused, võib sõjategevuse kestvuse ajal ka pisim linnake olla vaenlase õhurünnaku sihtpunktiks. Näiteks võrdus Viljandi sõjaline tähtsus, mõttes maailmasõja maastaabiga, otse nulliga, siiski pani saksa tseppeliin 1917. a. septembris selle absoluutselt kaitsetu linna vastu toime vihase rünnaku, mille otseimaks tagajärjeks oli ranga ainelise kahju kõrval hulk inimohvreid. Oli õnn, et tol ajal teotseti siin ainult lõhkepommidega. Gaasi- ja süütepommide puhul oleks olukord olnud sootuks teine. See eluline fakt näitab, et vastu igasugusele loogilisele võimalusele, otstarbekohasusele, inimlikkusele võib viletsaimgi asula sõja korral sattuda aeropommide rahe alla.

Kui organiseerida väärikat aero-keemilist kaitset, siis on juba puhtorganisatorlikult võimatu jätta välja üldkaitsevõrgust ka vähemaid asulaid. Just Viljandi

õhust tulistamise tagajärjena võis täheldada, et mitte materjaalsed kahjud ja inimohvid ei mõjunud niivõrd demoraliseerivalt rahva enesetundele, kuivõrd just see enda absoluutse kaitsetuse täielik äratundmine.

Edasi tuleb võtta aksioomina, et praeguse üldise neurasteeniaajajärgul on meie ühiskonnas suurel arvul kodanikke, kel on äärmiselt väike, kui mitte täitsa puuduv enesevalitsemisvõime. Siia kuuluvad emas suures enamuses naised, lapsed, raudgad ja närvinõrkuse all kannatavad mehed. Ei ükski maine vägi suuda ohjeldada seda kord pea kaotanud massi ehk juhtida see mingile korrapärasele rööpmele. Enam, ta haarab kõiki valdava ürgjõuga paratamatult kaasa, nagu kevadine suurvesi, ka noid, kes on „kutsutud ja seatud“ masside saatuse korraldamiseks ja juhtimiseks. Ka ei pea meie laskma silmist fakti, et igasuguste aero-keemiliste, pisiku- ja süütepommide kõrval võidakse meid lisaks külvata üle veel igasugust alarmi, ärevust tekkitavate proklamatsioonidega, kõnelemata juba raadiojaamade tegevusest. Kahjuks kuuluvad suur osa massipsühholoogilisi nähteid alles valdkonda, mille juurde kaasaja teadus alles asumis, seetõttu tuleb kaitse kujundamise mõttes opereerida otse käsikaudu. Kuidas vältida paanikat, ses on õieti kogu seljataguse aero-keemilise kaitse „a“ ja „o“. Kahjuks on aga inimesele, kes paanikat ise vahenditult pole elanud üle, raske teha selgeks ta õudust, ta haaravust ja meeletust. Et käesolevate ridade lugejale oleks osalinegi kujutelm, kuidas kabuhirmu mõjul muutub inimene loomaks, kuis variseb kokku lootusetult kogu kultuur, inimsus, olgu näitena toodud katkend tuntud vene romanisti raamatust*), milline on kirjutatud äärmise realismiga, „ajaloolise dokumendina“ Vene kodusõja vahenditute muljete alusel.

„Hirmuäratavaim, näotuim, julmim, kõigist kadunud eelajaloolisist loomist säilinud“, kirjutab lugupeetud kirjanik — „on paanikasse sattunud rahvamass. On kergem ja kaugelt hädaohtum viibida hullude ja idiotide seltskonnas, kui sellises inimmassis. Mitte alistuda ta kõiki valdavale ja nakkatavale mõjule, lõpuni panna vastu suurele kiusatusele: aegamööda, järk-järgult isiklikult samase tu-

*) Евгений Чириков. „Зверь из бездны“. („Elajas sügavusest“).

handepealise metsalise idiootlikuks lüliks muutumisele — see tähendab jääda otsani, *n i m e s e k s*’.

Seks on tarvis otse heroilist tahtejõudu, kõrget vaimu- ja hingekultuuri, sügavasti arenenud enesetunnet ja oma enda isiku suurt enesearmastust. Ei aita siin üksi vahvus, ega vaprus! Inimesed, kes pika rea aastate jooksul on elanud meie päevil päevast päeva surmaga silm silma vastu, kes on saatnud korda hulljulgeimaid ja eriskummalisimaid vaprustegusid, kes vabatahtlikult on korduvalt olnud surma suus, kuid nagu taeva ime läbi tulnud tagasi tervena — need inimesed muutusid sageli, sattudes paaniliselt häälestatud inimmassi hulka, halestamisväärseiks argpükseks, kes pagevad tühiseima ja rumalaima põhjuse juures, juba vähemagi oletatava võimaluse juures kaotada elu. Isegi siis, kui edaspidine elu tulevikus ei ennusta midagi peale kibedate kanatuste. Elu säilitamise instinkt, vabasatuna „mõistuse valgusest“ muudab meid oinakarjaks, huntideks, sigadeks, mürgiliks madudeks, tiigreiks ja viletsaiks jäneseiks!

Kas olete näinud, kuidas 200 000 elanikuga suurlinn muutub tõeliselt selliseks oinaste, tiigrite, sigade ja jäneste karjaks? Äärmiselt lihtsalt! Oli vaid tarvis kellelgi kuskil rääkida, et linna komendant laadis jaamas äraveoks vagunisse „lehma ja klaveri“, kui algaski inimeste ümberkujunemine tõpraks! See jutt kandus kiiresti suust suhu, telefonist telefoni, rändas loogeldes, täienedes turult turule ja ümberpöörduvalt; läbistas kõik ametasutised, kohvikud, haiglad, kasarmud... ja järgmisel päeval algaski linnast põgenemine.

Asjata räuskasid tänavnurkadele ja plankudele kleebitud täispuhutud ja ülalt alla vaatavad käskkirjad korrast, rahust.

Asjata kirjutasid ajalehed meelirahustavaid artikleid, liikusid uuel sõjaväeosad marsisammude rütmis, saadetuna sõjaväemuusikast. Asjata püüti, arreteeriti ja karistati rängasti juttude levitajaid! Tundmatult poolt üleannetuses lendu lastud jutt „lehmast ja klaverist“ vallutas juba jagamatult kodanikkude meeli ja mõistust. Olgugi, et paljud püüdsid isiklikult rahuneda, väites, et „lehm“ on veel komendantide laudas ja et komendanti lapsed harjutavad igapäev klaveril, nagu varemaltki gammasid — ei uskunud seda keegi. Ka need tabatud vale- ja alarmeerivate teadete levitajad, kellele näidati „lehma ja

klaverit“ kahtlesid, kas on just „see“ lehm, kas see klaver on just „see“ klaver. Linnast väljakolimine jätkus, kuigi püüti seda matta mitmesuguste ettekäänete alla.

Pagemist algasid loomulikult need, kes evisid tõeliselt lehmi ja klavereid, s. o. linna jõukam ja nooblim kiht. Enne saadeti naised ja lapsed, pärast hiiliti ise tagant järele. „Hädaohtu otsejoores pole ju olemas. Kuud kolm-neli paneb linn igal ajal vastu. Aga, teate, ettevaatust armastab ka jumalgi. Naised, lapsed, on selline pagas, millist meie päevil parem juba varakult eemaldada!“ rääkisid, nagu veidi häbelikult perekonnaisad kõrtses, kohvikuis, ametiasutis omavahelisis kõnelusis, kui neil ei õnnestunud peita oma samme sõprade ja tuttavate eest. Need, kes veel ei liikunud oma kohtadelt ja veel iroonilise muigega pilkasid „üliettevaatlikke“ perekonnaisasid, olles ise vaimustatud enda õilsast kodanlikust julgusest, nähes jaama voorivaid kraamikoormaid, need jäid esiteks mõtlema ja selle järele alustasid ka ise kokkupakkimist. Aga need, kes ei omanud ei klavereid, ei lehmi, need alistudes omakord alarmeerivaile kõnelusile, sosisitasid omavahel läbi hammaste: „Nemad“ sõidavad ära, aga „meiesugune vend“ jäägu siia söödaks. Meie eest salatakse midagi, mis suuril saksul loomulikult ammu teada.“

Need väikesed inimesed hakkasid ka kähku pakkima oma varanatukest ja pagema linnast. Mis päev edasi, seda suuremaks paisus linnas häiriv meeoleolu, seda enam suurenes lähiseegi askeldamine. Hakkasid hirmutama „omad“ lennukid, omade väeosade laskeharjutused linna serval olevail lasketiirul muutusid „lahingu mürinaks linna taga“. Igapäevased kake-lused, joomarite skandaalitamised muutusid mõttetuisist kubisevaiks juttudeks alga-vaist mässudest ja väljaastumisist. Väikesed ebaõnnestumised kaugel rindel täitsid inimeste meeli alatu arguse ja hirmuga. Viimane levis kiiresti kodanikkude massis. Haigestusid hirmust ka need, keda rindel juhtuva ebaõnne puhul otsejoores ei ähvardanud vaenlase kättemaksu hädaoht. Paanika tegi alles siis oma põhjaliku töö, kui ametivõimud, alistudes üldisele meeoleolule, kaotasid oma hingealse tasakaalu ja siitpeale rabeledes siia-sinna püüdsid üksteisele vasturääkivate käskude ja korraldustega ohjendada ja tõkesta- da ikka enam suurenevat ja häirivat segadust.

(Järgneb.)

Korteriolud Tallinnas ja välismaa linnades.

A. Gustavson.

Rahvusvaheline Tööbüro¹⁾, kelle ülesandeks on jälgida sotsiaalolusid üldse ja aidata kaasa nende paranemisele rahvusvahelises ulatuses, on viimaseil aastail alustanud ka korteriolude põhjalikumat uuringut. Selle töö tulemusena avaldatakse aeg-ajalt, peale eriraamatute, statistilisi andmeid korterite kohta büroo perioodilisis väljaandeis. Nii leidub büroo kuukirja 1933. a. augusti numbris eriarikkel korteriüüride kohta mitmesuguseis linnades.²⁾

Peale üüride leiduvad seal aga ka huvitavad andmed korterite arvu ja suuruse kohta samades linnades. Viimased ongi aluseks käesoleva artikli koostamisel. Andmed Tallinna ja Helsingi kohta on võetud vastavate linnade statistilisist aastaraamatuid („Tallinna Linna Statistiline Aastaraamat“ ja „Helsingin Kaupungin Tilastollinen Vousikirja“).

Olgu kohe algul tähendatud, et alamal esitatud andmed ei anna täiesti haaravat ja tõelikku võrreldavat pilti korteriolude kohta, kuna puuduvad andmed korterite

suuruse, valguse, õhurohkuse, vannide, keskkütte jne. kohta. Kuid vaatamata sellele annab ka tubade (ja korterite) arv siiski küllaldase ja väärtusliku aluse võrdluseks. Eriti kui arvestada Tallinna vähemate (ja arvult domineerivate) korterite võrratu antisanitaarsuse ja mugavusvaesusega, ei saa öelda, et selline võrdlus oleks Tallinna suhtes ebaõige, pigemini küll vastupidi. Võin enda teadumuste põhjal väita julgesti, et Euroopa linnades (arvatud välja Lõuna-Euroopa, kuid seal on ka hoopis teissugune kliima) puuduvad sellised inimeluruumid, millised Tallinnas esinevad tuhandete viisi korterite nime all. Linnades, kus korteriolud on siiski halvad, käib massiline vanade majade lammutamine ja uute, moodsate püstitamine (näiteks Inglismaal). Töö, mida rahaliselt toetavad riik ja omavalitsused, teostavad peamiselt ehitusühingud. Ka seda tuleb pidada silmas järgneva tabeli jälgimisel, sest need andmed kuuluvad enamuses 1930. aastale (peale Tallinna). Kuid vahepeal on olukorrad tugevasti muutunud — paremuse poole.

Korterite arv ja suurus.

(Andmed on üldiselt 1930. a. kohta, peale märgitud erandite.)

Linn	Korterite suurus, tube															
	Köln ¹⁾	Hamburg ¹⁾	Leipzig ¹⁾	Ottava ²⁾	Kopenhagen	Manchester	Bristol	Budapest ³⁾	Riia	Oslo	Utrecht	Zürich	Helsingi	Göteborg	Tallinn ⁴⁾	
	Korterite suurus tubade arvu järgi, % korterite arvust															
1	3,6	0,6	0,9	0,2	0,0	0,2	0,3	0,2	3,6	0,0	1,9	0,0	35,9	8,4	6,9	69
2	19,4	3,7	2,2	0,9	6,4	1,8	1,5	48,6	47,1	29,1	6,4	1,7	32,7	58,4	32,9	15
3	27,5	31,5	18,7	1,6	38,3	10,7	3,7	29,4	21,9	32,2	7,7	13,8	13,0	19,2	23,1	8
4	41,1	56,7	71,8	4,8	23,8	41,3	18,8	13,1	12,6	14,4	12,8	44,2	11,7	6,5	12,0	8
5				8,1	17,4	26,4	36,5	5,7	6,8	10,7	13,4	22,5		2,8	10,4	
6 ja rohkem	8,4	7,6	6,4	84,3	14,0	19,6	39,3	2,9	8,0	13,6	57,8	17,9	6,7	4,7	14,7	
Kortereid üldse	181 262	292 670	178 462	19 602	235 006	213 257	67 179	193 240	95 910	64 824	59 100	71 500	..	64 791	43 212	

¹⁾ 16 mai 1927. a. andmed. ²⁾ 1921. a. andmed. ³⁾ 1929. a. andmed. a) Keskkütteta.

b) Keskküttega. ⁴⁾ 1933. a. andmed.

¹⁾ Rahvusvaheline Tööorganisatsioon on Rahvasteliidu autonoomne ja eripõhikirja alusel teotsev kõrvalorganisatsioon. Nimetatud organisatsiooni liikmed on automaatselt kõik Rahvasteliitu kuuluvad riigid, kuid liikmeks võivad olla ka need riigid, kes Rahvasteliitu ei kuulu. Näiteks oli Saksamaa Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni liige juba enne astumist Rahvasteliitu ja Jaapan, astudes välja Rahvasteliidust, jäi Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni liikmeks edasi.

Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni organeiks on 1) normaalselt kord aastas kokkuastuv rah-

vusvaheline töökongress, 2) konverentsi poolt valitav tööorganisatsiooni juhatus ehk administratiivnõukogu ja 3) tegelikku tööd sooritav ametkond ehk tööbüroo. Viimase eesotsas seisab direktor, millisel kohal oli Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni asutamisest saadik prantslane Albert Thomas — kuni surmani ja praegu on inglase Harold Butler. Tööorganisatsiooni asukoht on Genfis.

²⁾ „International Statistics of Rents in Certain Towns in 1932“. International Labour Review, August 1933.

Jälgides seda tabelit selgub, et kuna teisis linnades 1-toalised korterid (kööktuba) peaaegu puuduvad üldse (domineerivad korterid 3—5 toaga), siis on Tallinnas nende arv tervelt 69% korterite üldarvust. Selgema pildi elanikkonna tihedusest ehk teisiti — korterite lahedusest annab iga toa kohta langev elanikkude arv. Arvutasime selle vähema arvu linnade kohta. Nii tuleb ülalesitatud andmete alusel elanikke 1 toa kohta Hamburgis — 0,9, Leipzigis — 0,8, Ottavas — 1, Kopenhaagenis — 0,8, Manchesteris — 0,8, Budapestis — 1,8, Riias — 1,4, Oslo — 1,1, Utrechthis — 0,7, Zürichis — 0,8, Göteborgis — 1,2, Helsingis 1930. a. — 1,6 ja Tallinnas samal aastal — 2 inimest (1933. a. Tallinnas — 1,8 inimest).

Üldiselt on Lääne-Euroopa linnade keskmine 0,8—0,9 elaniku 1 toa kohta, s. t. tervelt 2 korda vähem kui Tallinnas. Teisiti — et saavutada Tallinnas sama elamislahedust kui Soome ja Rootsi linnades, tuleks Tallinnas ehitada juurde umbes 25—30% ja, võrreldes teiste Kesk- ja Lääne-Euroopa linnadega, vähemalt 100% uusi elutube.

Tallinna olukord on tõeliselt veelgi halvem, kui näitavad need keskmised arvud, seetõttu, et just 1-toaliste korterite % on siin äärmiselt suur. Kui arvestada

vaid neid 1-toalisi kortereid, siis võib väita julgesti, et üle poole Tallinna elanikkonnast elab kortereis, kus elanikkonna tihedus tõuseb keskmiselt ligi 4 inimeseni toa kohta. Samas kuukirjas, kust need andmed enamuses võetud, leidub veel muudki huvitavaid lisaandmeid korteriolude kohta.

Näiteks Kopenhaageni töölikortereist on 2-toalisi 8,2%, 3-toalisi — 57,1%, 4-toalisi — 24,1% ja suuremaid — 10,6%. Kõigist Kopenhaageni kortereist on 25% varustatud omaette vannitoaga.

Oslos on töölikortereist 43,8% 2-toalisi, 41,2% — 3-toalisi ja 15% — suuremaid.

Hollandis (Haagis ja Utrechthis) domineerivad töölikortereist 4- ja 5-toalised, Zürichis on keskmiselt 60% kortereist varustatud omaette vannitoaga jne. Tallinnas võib aga eraldi vannitoaga kortereid lugeda sõrmedel.

Võrreldes neid andmeid, rääkimata korterite muist mugavusist ja sanitaaroludest, nähtub selgesti, millisel madal tasemel on Tallinn korteriolude suhtes. Kuid ega meie teisis linnadeski lood pole vist paremad.

Linnavalitsuste lähemaks ülesandeks peaks olema täpsemate andmete kogumine korteriolude kohta.

ELL. tegevusest.

ELL juhatusel koosolekul 7. detsembril 1933 kanti ette ELL ja EML esindajate 2. novembril 1933 hoolekandeline abi korraldamise asjas peetud nõupidamise protokoll.

Otsustati kinnitada see, ühtlasi astuda samme kokkuleppe saavutamiseks ELL ja EML vahel praegumaksva Hoolekandeseaduse muutmise asjas ja saavutunud selle — esineda ühiselt ühiste seisukohtadega Vabariigi Valitsusele ja saata ärakiri protokollist ELL liikmeile soovivaldusega esitada see protokoll volikogule kinnitamiseks.

Distsiplinaarseadustiku eelnõu otsustati sisuliselt mitte arutada, tunnustada tarvilikuks enne ülaltähendatud seaduseelnõu maksmapanekut Omavalitsusteenistusseaduse vastuvõtmist, kuulates enne seda ELL ja EML arvamusi viimase kohta.

Riigikogu poolt 10. detsembril 1926 vastuvõetud Linnade eelarvete ja aruanete kokkuseadmise ja trahteri- ning lõ-

bustumaksude tähtaegade muutmise seadusega määrati eelarveaasta kindlaks 1. aprillist — 31. märtsini.

Eelarveaasta muutmine on aga osutunud otstarbekohatuks, sest majanduslik elu, millest sõltub maksude laekumine, on korraldatud üldiselt kalendriaasta järgi ja vaatamata sellele, et ülalmainitud seadusega muudeti ka rea maksude tähtaegu, laekuvad nad tegelikult suuremaltjaolt ikkagi endist viisi. Kuna selline lahku minek maksude laekumise ja suuremate kulude tegemise asjas mõjub takistavalt linnade ja alevite majapidamise korraldusele arenemisele, mistõttu eriti linnade ja alevite rahandus seisab sageli suurte raskuste ees, otsustati paluda Kohu- ja Siseministeriumi, et linna- ja aleviomavalitsuste eelarveaasta algus viidaks üle jälle 1. jaanuarile ja ühes sellega muudetaks ülaltähendatud seadusega teostatud mõnede maksude tähtaegade muutmise.

Otsustati esitada Pikalaenupan-

gale märgukiri eraisikuile ja -asutisile elumajade ehitamiseks antud riikliku ehituslaenu selle osa, mis linnade ja alevite poolt on tasutud, kuid laenusaaajate poolt linnadele ja alevitele jäetud tasumata, korraldamise asjas ja seks hankida ELL liikmeilt vastavad andmed.

Otsustati paluda Kohtu- ja Sise-ministeeriumi, et muudetaks Sundmääruse tuletõrje valvekorra pidamise kohta avalikkudel ettekannetel ja lõbustustel ning näitustel § 1 selliselt, et kohalikel omavalitsusil oleks õigus määrata kindlaks kohad, kus tuletõrje valve on tarvilik.

Arutanud praegumaksvat Vähemusrahvuste kulturomavalitsuse seadust, mille järgi vähemusrahvusile on antud rida rahvusest sõltuvaid avalik-õiguslikke eesõigusi, nagu maksustada täiendavalt oma rahvusest liikmeid koolide ülalpidamiseks, saada ühetaoliselt enamusrahvuse koolidega nii riigi kui omavalitsuste poolt summasid koolide ülalpidamiseks, kuid seejuures mitte alludes riigi- ega omavalitsusasutiste kontrollile nende summade õige ja otstarbekohase kulutamise kohta, evida võimalust taotella ümberrahvastamist oma kooles, otsustati paluda Vabariigi Valitsust, et määrataks seadusega kindlaks vähemusrahvuste rahvuskultuurilised asutised selliseil aluseil, mis ei anna neile rahvusile avalik-õiguslikke eesõigusi enamusrahvuse ees, vaid mis rajavad vähemusrahvuste koolid nii majanduslikult kui ka järelevalve suhtes ühesugusele tingimusile enamusrahvuse koolidega, ja et muudetaks Avalikkude algkoolide seaduse § 4 ses mõttes, et vähemusrahvusest lapsed, kelle jaoks nende elukoha kooliringkonnas pole korraldatud emakeelset avalikku algkooli, võivad õpida ainult riigikeelses koolis.

Arutanud me linnaomavalitsuste hariduspoliitikaga seoses olevaid küsimusi, jõuti üksmeelsele otsusele, et võõrkeelte õpetamine me kooles tuleks võtta revideerimisele. Me riikluse kui ka kultuurilise arenemise ja majandusliku orienteerumise huves osutub kahtlemata kasulikumaks ja otstarbekohasemaks võtta koolesse esimese võõrkeelena inglise keel saksa keele asemel. See reform leiab elavat poolehoidu seltskonna laiemais kihtides ja selle teostamiseks ei tohiks olla tehnilisi raskusi.

Arvestades ülaltoodut, otsustati paluda haridus- ja sotsiaalministrit võtta seda küsimust põhjalikule kaalumisele.

Praegumaksva Piirituse ja alkoholiste jookide müügi seaduse § 3 järgi on antud kohalikele omavalitsusile eesõigus võtta piirituse- ja viinamüüki enda kätte rahministri poolt kinnitatud tingimusil. Nüüd on tulnud ilmsiks, et eraisikud on hakanud püüdma saada piirituse- ja viinamüüki enda kätte ja pakuvad uute lepingute sõlmimisel Maksudevalitsusega tasuhinnad alla.

Arvestades seda, otsustati paluda majandusministrit teha korraldust, et piirituse- ja viinamüügilepingud omavalitsustega sõlmitaks seniste tasuhindade alusel, et ei väheneks tulu, mis omavalitsused saavad piirituse- ja viinamüügist, sest see läheb ühiskonnale riiklikkude ülesannete täitmiseks.

ELL esindajate koosolek otsustati pidada 4. või 11. veebruaril 1934 — ELL esimehe äranägemisel — Tallinnas.

Koosoleku päevakorda otsustati võtta ELL 1934./35. a. eelarve ja tegevuskava, uute linnade vappide ja lippude tarvitamise statuut, kogukonnaseadus, naiste ja laste toetamise küsimus.

Kroonika.

Tartu linn toetab tehnikateaduskonna asutamist Tartu ülikooli juures.

Linnavolikogu koosolekul 25. septembril 1933 oli arutusel Linnavalitsuse ettepanek anda asutatava tehnikateaduskonna kasutada sel korral, kui see asutatakse Tartus, ülikooli juures, linna päralt olev suur neljakordne hoone Rüütli ja Gildi uuli nurgal ja end. linna elektriijaama hoone Soola uulil, võttes linna kanda ka nende hoonete kütmise ja valgustamise kulud ajal, mil need hooned on teaduskonna

kasustada.

Linnavolikogu võttis Linnavalitsuse ettepaneku vastu ühelhäälel.

Tuletõrjekursused kaitseväelasile Tartus.

Kaitseväevõimude soovil korraldati Tartus tuletõrjekursused kaitseväekadritele — ohvitseridele ja üleajateenijaile, mida juhatas tuletõrjeüldjuhataja asemik A. Lätt. Kursused kestsid viis päeva ja neist võttis osa 400—500 kaitseväelast.